Iskrenost

Da li bi mogla I

Ako nisi slobodna osoba kakva želiš da budeš, moraš pronaći mesto gde ćeš o tome govoriti istinu. Govoriti kako tebi stvari idu. Iskrenost je kao pređa koja se duboko u stomaku iz dana u dan ispreda, negde se ona mora i upresti. Mogla bi da šapućeš u bunar. Mogla bi da napišeš pismo i držiš ga u fioci. Mogla bi da urežeš kletvu na traku od olova i zakopaš je u zemlju da leži tamo nepročitana hiljadama godina. Nije važno da pronađeš čitaoca, važno je da govoriš. Uzmimo osobu koja u nekoj sobi stoji sama. Kuća je tiha. Ona gleda dole u komad papira. Ništa drugo ne postoji. Sve joj se vene u taj papir slivaju. Uzima pero i na papiru ispisuje nekoliko znakova koje niko drugi nikad neće videti, daruje mu neku vrstu viška, upotpunjuje ga gestom privatnim i tačnim koliko i njeno rođeno ime.

Pa zatim 3

Uzmimo Džejn Vels. Ona u ruci drži pismo ljubavnice svoga muža, Rebeke Vest. Njen muž, H. Dž. Vels, seksualni socijalista, voleo je da među njegovim ženama vlada prećutna sloga. A žena je bilo mnogo. Džejn je pratila njihove uspone i padove, ponekad ih pozivala na čaj, slala im telegramske čestitke kad bi H. Dž.-u rađale kopilad, i primala njihove saosećajne poruke kad bi se razbolela. „Kako si samo bila bolesna... kako mi je bilo žao – kako mi je drago...", pisala je Rebeka Vest. Pitam se koliko je dugo Džejn Vels stajala proučavajući to pismo pre nego što je uzela olovku i dodala nekoliko bledih podvlačenja i uskličnika koji ga čine dokumentom jedne drugačije vrste. Pitam se zašto je to učinila. Teško da je očekivala da će iko drugi tu stranicu ikad pročitati. Ali razlozi privatnosti i tačnosti poveli su joj ruku da to pismo u izvesnom smislu usavrši, da ostavi trag o svom raspoloženju, da na papiru prošapće kakav-takav otpor lažljivim rečenicama druge žene. „Iskrenost je – Preceptore moj – jedina obmana", pisala je Emili Dikinson u pismu T. V. Higinsonu, februara 1876.

Uzmimo Helenu. O, ta je bila ženska i po. Zavrtela je pamet svim muškarcima u Grčkoj, prebegla u Troju, gde je opet sve žive očarala. Delom se radilo o njenoj lepoti, delom o njenom pronicljivom privatnom umu. Homer se ne zamara opisom njene lepote već nam daje krupni plan njenog uma. Bilo je jedno od onih dugih ratnih popodneva. Homer pravi rez prelazeći s bojnog polja na spokoj Helenine sobe i kaže nam kako je ona:

> *u svojoj sobi veliku tkaninu*
> *dvostruku i crvenu tkala i posipala je*
> *mnogim bitkama što su ih konjokrotitelji Trojanci i bronzoruhi Ahejci*
> *od Arejeve ruke dosad zbog nje podneli*[1]
>
> (Homer, *Ilijada*, 3, 126–129)

Naravno da kod Homera sve žene tkaju, to je suštinski ženski posao – jer domaćinstvo ima potrebu za tkaninama. Jer su ženske šare zamršene i svrhovite isto koliko i mreže. Zbog one pređe u stomaku. No ipak je Helenino tkanje posebno – dvostruko i crveno i čudnovato *sadašnje*. Od davnina se kritičari dive ovoj uzajamnoj parafrazi Helene i Homera. Oboje su, svako na svoj način, duboko neslobodni, duboko prevejani, tvorci oznaka. Njegovo kazivanje „posuto" je njenim – neobičan glagol, kao so ili seme – u nekoj vrsti beskonačne regresije iskrenosti. Ona nije samo još jedan objekat koji muškarac prisvaja i iskorišćava zarad svoje umetnosti, ona proviruje napolje.

[1] Prema autorkinom engleskom prevodu koji se razlikuje od standardnog srpskog prevoda. (*Prim. prev.*)

I da

„Džejn" nije bilo pravo ime gospođe H. Dž. Velsa, pravo ime joj je bilo Ejmi Ketrin. H. Dž.-u se Ejmi Ketrin nije sviđalo, prekrstio ju je u Džejn, ime za koje je verovao da oličava kućne sposobnosti. Bili su u braku skoro četrdeset godina i Džejn je ispunjavala H. Dž.-ova kućna očekivanja. No ipak on kaže da mu se dešavalo, ponekad, da vidi kako ga Ejmi Ketrin „gleda Džejninim smeđim očima", zatim iščezava. (H. G. Wells, *Experiment in Autobiography*).

Ona

Poređenja radi, evo i teksta jedne kletvene tablice u olovu, veličine 8 x 3 cm, ispisane s obeju strana, smotane i probodene klinom, pronađene u Beotiji, datum nastanka nepoznat, moguće iz četvrtog veka p. n. e.:

[strana A]
Vezujem ovim Zoju iz Eretrije, ženu Kabeirasovu,
pred Zemljom i Hermesom, njeno jedenje njeno pijenje njen san
njen smeh njen pol njeno sviranje na liri njen način ulaska u sobe
njen užitak njenu malu zadnjicu njeno razmišljanje njene oči

[strana B]
i pred Hermesom vezujem njen hod njene reči njene ruke njena stopala
njen zli govor njenu dušu celu